

v nichž patriarchové přijímali appellate, episkopát ku synodám svolávali, biskupy nebo aspoň metropolity potvrzovali a vysvěcovali a nad nimi pravomoc vykonávali. Později užívali tohoto titulu i jiní biskupové jako na př. nyní ještě biskup benátský a lisabonský, aniž by však s tím spojeny byly značnější přednosti. I četné východní církevní společnosti a sice jak ty, které s Římem jsou ve spojení, tak i ty, které se byly oddělily, mají své patriarchy. V novější době mají též ještě primasové přednost před veškerým episkopátem větších zemí, však bez podstatných práv přednostních; tak jest na př. arcibiskup pražský primasem pro král. české, arcibiskup solnohradský primasem pro Německo, ostřihomský pro Uhry. Nad menšími skupinami biskupů stojí ode dávna metropolitové, kteří z pravidla mají titul arcibiskupský. Jich přednost spočívá v tom, že první obce církevní obyčejně vznikly v předních místech (metropolitách) jednotlivých zemí, a že jimi byly zakládány znenáhla jiné biskupské kostely, jež pak v jisté odvislosti zůstaly. Práva metropolitů nad biskupy jich provincií byla obdobná právům patriarchů nad episkopátem jich patriarchátu; dnes jest většina těchto práv vyhražena papeži. Posléz následují biskupové, (viz tento čl.), jež se též co suffraganové svých metropolitů označují. V krajinách, kde pro malý počet obyvatelstva katolického formální diecése zřízeny nebyly, stojí na místě biskupů apoštolští vikáři, jež mají biskupské svěcení. Kromě toho jsou ještě hodnostáři církevní, jež nad určitým územím vykonávají moc quasi episkopální a sami biskupské moci podrobeni nejsou (*episcopi nullius dioecesis*).

V Římě vychází každoročně poloúřední schematismus římské církve (*Gerarchia cattolica*). Dle statistiky Neherovy v Řezně 1895 vydané čítá církev katolická 70 titulů kardinálských, 13 patriarchátů, 173 arcibiskupství a 713 biskupství latinského ritu; 18 arcibiskupství a 53 biskupství ritů východních a 17 sídel *nullius dioecesis*.

Hlasování dvorů soudních.

Při nalézání jak v civilním tak v trestním řízení má porada a hlasování soudců o předložených jim věcech ať civilních ať trestních veliký význam. Právem tedy jak pat. ze dne 3. května 1853 č. 81 ř. z., tak i trestní řád a trestní zákon stanovily přesná a jasná ustanovení pro všechny případy, jež se při hlasování soudců naskytnouti mohou.

I. V řízení civilním má předsedající přísně toho dbáti, aby usnesení teprve tehdy bylo konstatováno, když o předloženém návrhu všichni hlasující neb aspoň většina jich se byli úplně shodli (§ 168 zák. ze dne 3. května 1853). Není-li jednomyslnost nebo aspoň většina konstatována, přísluší předsedovi právo, při rovném počtu hlasů svým hlasem většinu hlasů způsobiti, může však též věc předložiti senátu sesílenému k opětné poradě a usnesení, což se stává jmenovitě v tom případě, když předseda jest v pochybnosti, ku kterému náhledu se přikloniti má. Konečně má předseda právo, aby objasněny byly otázky, při kterých se mínění mnoho rozcházela, dáti hlasovati především o jistých předběžných otázkách a teprve, když tyto dosti objasněny a rozhodnuty jsou, přikročiti k hlasování o otázce hlavní. Jmenovaný patent vyhražuje předsedovi důležité právo, výkon učiněného usnesení zastaviti a spisy nejvyššímu soudu nebo ministerstvu spravedlnosti ku rozhodnutí předložiti, když dle jeho přesvědčení jest zřejmo, že byl zákon mylně vyložen a použit, zvláště neběží-li o věc jednotlivce,

nýbrž o zájem veřejný neb o právo osob, pod zvláštní ochranou soudů stojících jako na př. při nezletilých, při opatrovancích atd. (§ 172 jmen. pat.).

II. V řízení trestním věnuje se hlasování soudců rovněž největší péče, aby ukvapením, omylem nebo nesprávným výkladem zákonů nebylo obžalovanému způsobeno bezpráví. Trestní řád stanoví následující zásady:

1. K usnesení zapotřebí jest nadpoloviční většina všech hlasů.

2. Je-li rovnost hlasů, má platnost vždy usnesení pro obžalovaného příznivější.

3. Při různosti mínění jest vždy hlasovati nejprve o otázce předběžné. Z povahy řádu trestního plyne, aby hlasování řízeno bylo tak, aby pro případ uznání viny byla většina hlasů co nejpatrnější.

4. O otázce viny má se hlasovati nejdříve a teprve potom samostatně o otázce trestu.

5. Přičítá-li se obžalovanému více trestných činů, musí ve příčině každého jednotlivého činu učiněno býti zvláštní usnesení o vině nebo nevině obžalovaného. (§§ 20, 21, 22 tr. ř.).

III. Hlasování porotců.

Co se týče hlasování porotců, měl trestní řád ještě větší péči, než při soudcích učených — a vším právem, neboť u porotců vždy jest se obávati, že těžší a složitější otázky, při hlasování se vyskytující, nebudou náležitě pochopeny a proto stanoví:

1. Předseda porotního líčení má porotce upozorniti na předpisy zákonné o poradě a hlasování (§ 325 tr. ř.).

2. Prvnímu porotci jest uložena nejprísnější povinnost před poradou porotcům na mysl uvést, že sice mají souditi dle svého přesvědčení, že však také mají všecky pro a proti obžalovanému uvedené průvody bedlivě a svědomitě zkoumati, že musí na mysli míti, že mají rozhodnouti toliko o vině nebo nevině obžalovaného.

3. Aby vyloučeno bylo všeliké působení na porotce, nesmí do poradní síně porotců žádná třetí osoba, pokud porada trvá, vkročiti a nesmějí též porotci poradní síň opustiti, dokud výrok svůj (Verdict) nepronesli. (§ 327 tr. ř.) Porotci jest rozuměti členy lavice porotců; hlasování jest neplatné, i byl-li přítomen náhradník, který nebyl porotcem hlavním. (Rozh. nejv. s. ze dne 1. února 1878 č. 12947, a ze dne 17. června 1886 č. 6465.) Jen tehdy, jsou-li porotci v pochybnosti ohledně řízení, jehož mají dbáti, má se na písemnou žádost prvního porotce předseda se stranami odebrati k porotcům a dáti jim potřebné vysvětlení. (§ 327 tr. ř.)

4. Porotci mají na každou jim předloženou otázku odpověděti »ano« nebo »ne«, nejsou tudíž oprávněni připojovati ku svému výroku poznámky, ku kterým jim nebyl dotazem soudce podnět dán (rozh. ze dne 12. února 1875 č. 13.683); nesmějí svůj výrok rozšiřovati na skutečnosti, které nejsou předmětem otázek (rozh. ze dne 18. března 1875 č. 1001), takové dodatky nemají právního účinku (rozh. ze dne 31. března 1873 č. 1001, ze dne 12. března 1880 č. 13.994); porotci mají právo na otázku odpověděti z části kladně, z části záporně (rozh. ze dne 20. prosince 1886 č. 12.108).

5. Při otázce viny žádá se aspoň dvoutřetinová většina hlasů.

Zvláštní případ, kde porotci po vyhlášení rozsudku vůči předsedovi prohlásili, že při hlasování, resp. při zodpovídání daných otázek se byli mýlili, rozhodl kassační dvůr, že takové prohlášení porotců po vyhlášení rozsudku jest nepřipustné a bezvýznamné, jelikož soudní dvůr na základě

výroku porotců, ač vyhovuje-li tento zákonným požadavkům, má vynést rozsudek, a nemohou tudíž jakákoliv dodatečná prohlášení porotců na rozsudek míti vlivu.

IV. Hlasování při nejvyšších soudních dvorech.

1. Nejvyšší dvůr soudní.

Když zpravodaj skončil svoji zprávu, má předseda hlasující nejstarším radou počínaje vyzvati, aby v pořadí jich hodností projevili svá mínění (§ 162 z. ze dne 3. května 1853). V případech zvláště důležitých a spletitých může předseda před hlasováním dáti o věci všeobecně diskutovati (§ 163). Předseda nesmí volnost mínění obmezovati a svůj názor teprve po skončeném hlasování smí projeviti, nemá trpěti ani ukvapení ani bezúčelné rozvláčnosti. Byly-li při poradě opomenuty nebo nesprávně vylíčeny skutečnosti rozhodné, má předseda dotaz obnoviti (§ 166). Nemůže-li se s vyřízením nějakého podání bez ujmy a nebezpečí počkati až do řádného sezení, hlasuje se z nařízení předsedy písemně (§ 170). Po skončeném sezení nemůže žádný hlasující od svého vota ustoupiti, ovšem ale může tak učiniti během sezení (§ 171).

2. Soud říšský.

Po skončené debatě se hlasuje. Otázky, o kterých se má hlasovati, a způsob, jak se tak díti má, ustanovuje sice předseda, však každý z hlasujících může navrhnouti, aby se o tom říšský soud dříve poradil a usnesl (§ 21 nař. ze dne 26. října 1869 č. 163 ř. z.). Hlasování děje se beze všeho odůvodnění a nikdo z hlasujících nemůže od daného vota svého ustoupiti, leč že by dotaz opakován byl (§ 22 jmen. nař.). Usnášení činí se prostou většinou hlasů, při rovnosti hlasů hlasuje též předseda (§§ 23, 24 cit. nař.). Nedocílí-li se absolutní většiny i když se dotaz opakoval, má se návrh rozdělit na několik otázek, o nichž se pak hlasuje pouhým »ano« nebo »ne« (§ 25 cit. nař.).

3. Dvůr soudní správní.

Uvedená ustanovení o hlasování říšského soudu platí většinou též pro správní soudní dvůr (§ 12, 13, 14, 15 nař. ze dne 5. srpna 1876 č. 94 ř. z.). Chce-li někdo z hlasujících odevzdaný svůj hlas nazpět vzíti, má to prohlásiti před ukončením sezení; změní-li se pak tím poměr hlasů tak, že učiněné usnesení nemá prosté většiny hlasů, nastává nové hlasování (§ 18 cit. nař.). Výsledek hlasování má zapisovatel na zprávě (referatu) nebo na připojeném archu poznamenati (§ 19 jmen. nař.). Při rozhodování o přípravných opatřeních, jakož i při rozhodování meziporů může se hlasovati písemně; různí-li se dva radové ve svých míněních, svolá se sezení (§ 20 jmen. nař.).

4. Dvůr soudní státní.

Hlasování, při kterémž též vždy předseda hlasuje, jest tajné a koná se balotáží (kuličkami). Má-li obžalovaný býti uznán vinným, jest potřebí dvoutřetinové většiny (§ 20, 21 zák. ze dne 25. června 1867 č. 101 ř. z.).

Hodina čekací (hora legalis).

Hodina čekací jest hodina v civilním procesu při nařízení stání ustanovená ku dostavení se sporných stran, tak že se má za to, že strana se nedostavila teprve tehdy, když během celé hodiny jí ku dostavení se vyměřené, před soudem se neobjevila (res. ze dne 11. září 1784 sb. z. s. č. 336 a/a). Doba, kdy stání má se odbyvati, musí býti tak určena, aby všechny strany o něm v čas mohly býti vyrozuměny, tak aby jim